

KANSALLINEN
VETERAANIPÄIVÄ
NATIONELLA VETERANDAGEN

Valtakunnallinen pääjuhla Vaasassa
Den nationella huvudfesten i Vasa
27.4.2024

Veteraanien perintö turvataan - yhdessä onnistumme
Veteranernas arv bevaras - tillsammans lyckas vi

Juhlajumalanpalvelus Vaasan kirkossa klo 10 | Festgudstjänst i Trefaldighetskyrkan kl. 10
Pääjuhla Botniahallissa klo 13.30 | Huvudfesten i Botniahallen kl. 13.30

www.kansallinenveteraanipaiva.fi

KUSTVETERANEN
RANNIKKO-
VETERAANI

48/2024

Utgivare:/Julkaisija:
Vasa Krigsveterandistrikt –
Vaasan Sotaveteraanipiiri rf

Finland har ett minnesmärke över sin frihet och självständighet. Foto: Österbottens museum. Suomi on saanut muistomerkin vapaudelleen ja itsenäisyydelleen. Kuva: Pohjanmaan museo.

Finlands Frihetsstaty 85 år

– statyns symbolik är fortfarande aktuell

Den av skulptören, professor Yrjö Liipola planerade Finlands frihetsstaty avtäcktes på Vasa torg söndagen den 9 juli 1938 under högtidliga ceremonier. Hedersgäster vid avtäckningstillfället var bl.a. republikens president Kyösti Kallio, marskalk C.G. Mannerheim samt de medlemmar av självständighetssenaten ("Vasa senat") som ännu levde. Det berättas att antalet åskådare vid avtäckningen hade stigit till 10 000. Den bild som togs vid avtäckningstillfället berättar, att beräkningen är trovärdig. Statyn består av en 8 meter hög granitsockel och därpå

två mansfigurer: en soldat som står med gevär i handen och svänger mössan i luften samt hans sårade vapenbroder som sitter bakom honom och håller sig för bröstet. Den här delen av statyn, som är gjuten i brons, är 6 meter hög. På sockelns sidor finns inristningar och reliefer i mörkgrå granit.

Statyns 85-års minnesfest

Statyns minnesfest över att det förflutit 85 år sedan Frihetsstatyn avtäcktes firades söndagen 9.7.2023 med ett festtillfälle som ordnades vid statyn. Försvarsmakten, Vasa stad, veteranerna från våra krig

samt försvarsorganisationerna nedlade en gemensam krans vid statyn. På kransbanden konstaterades i enlighet med reliefen på sockelns fasad och med beaktande av vad som skett sedan statyn avtäcktes "Åt fäderneslandets befriare och försvararna av den uppnådda friheten."

Kransnedläggningen gavs festglans av två reservister som stod hedersvakt och en tremanna fanborg samt veteranernas och landsförsvarsorganisationernas fanborg.

Efter kransnedläggningen höll Österbottens landskapsdirektör Mats Brandt festtalet till det minnesmärke, som i 85 år dominerat ut-

sikten över Vasa torg. I sitt tal behandlade Brandt förverkligande av det statyprojekt som baserade sig på ett initiativ av Mannerheim samt statyns stora riksomfattande betydelse som frihetens symbol för det självständiga Finland.

De värden och symboler som statyn representerar är just i detta nu ytterst aktuella. Ukrainas folk visar en likadan fosterlandskärlek och längtan efter självbestämmanderätt som finländarna under de årtiondena för statyns avtäckande. De äger också en motsvarande vilja och förmåga att strida för mål som överensstämmer med dessa värden.

Aimo Nyberg, som varit lärare i bildkonst och som i sin blog ”Vasa förr och nu” sammanställt en omfattande och detaljerad presentation av statyerna och minnesmärkena i Vasa, har också satt sig in i symboliken som ingår i Frihetsstatyn och dess soldatgestalter och reliefer på sockeln. I slutet av festtillfället höll Nyberg ett 20 minuter långt föredrag om den symbolik, som statyn innehåller. I det följande granskar jag denna symbolik i huvudsak med stöd av Nybergs föredrag och tidigare blog-skrivelser.

Finlands Frihetsstatys symbolik som är tilltalande och motstår tidens tand

Finlands Frihetsstatys placering på Vasa torg ligger på torgets norra sida så att statyns fasad är riktad mot torget, dvs mot söder, mot ljus och hopp.

Sockelns södra fasad

På den fasad av sockeln som riktar mot torget finns tre symbolhelheter: Frihetskorsket, en inskription som rubricerar statyn (inskrift med årtal) och Finlands Lejon som har trampat ned en drake under sina fötter. Av symbolerna är Frihetskorsket placerat överst, av grundtyp Georgskors på vilket lagts ett hakkors med korta spetsar. I korsets mitt finns en heraldisk ros. Hederstecknet designades redan våren 1918 av Mannerheims adjutant Akseli Gallen-Kallela. De symboler som Gallen-Kallela använde i frihetskorsket,

hakkorsket och rosen är uråldriga starka symboler vilka alla upplevts som positiva, kraftgivande och som stärker gemenskapen. Den tvåspråkiga inskriptionen berättar vad som har hänt och när. I texten ”Isänmaansa vapauttajille - Åt fäderneslandets befriare 1918” väcker uppmärksamhet det, att i den finskspråkiga texten isänmaa (fäderneslandet) är försett med possessivsuffix, kanske man på så sätt önskat betona den egna självständiga möjligheten till verksamhet som befrielsen medfört. Det speciella med inskriftens form syns bl.a av att många av statyns presentationstexter är felaktiga utan possessivsuffix.

Den starka gestalten i fasadreliefen är ett lejon, som symboliserar makt och seger och som ger kraft åt alla som stöder det, åt det folk som finns av bakom det, åt stridsmän, i dag redan också åt idrottstrupper. Till Finland kom lejonet från Sverige under Konung Johan III:s tid 1581 och en av de äldsta finska lejonvapnen finns i Uppsala på gravmonumentet över Gustav Vasa, Johan den III:s far, vilket färdigställdes år 1591. Lejonvapnet är fortfarande Finlands officiella vapen, det finns också på den officiella statsflaggan.

Draken på reliefen åter representerar en reaktionskraft, som segraren undertrycker och håller inom sin kontroll. Den är en sinnebild över alla händelser, som upplevts negativt. Vid tiderna för uppförandet av statyn var sådana här negativa händelser härskarmakten Rysslands förtrycksåtgärder och det egna rikets revolutionärer. Draken har samma ursprung som t.ex. Den helige Georg, som alla scouter känner till och som enligt legenden besegrade draken. Lejon- och drakehelheten har skulpterats av vårt lands kanske mest betydande djurskulptör Jussi Mäntynen.

Den västra sidan

På sockelns västra sida har placerats Lag- och regionallegorierna.

Lag-allegorin representeras av en ung man, vilken har ett svärd och en sköld som attribut. En soldatyngling med bar överkopp har draperat ett kläde över underkroppen som

täckelse. Soldaten stöder sig på ett svärd instucket i marken och på den andra armens vapensköld står LEX.

Svärdet är en symbol för förmågan att upprätthålla ordning och laglydighet. Skölden försvarar lagtexterna och i dessa inskrivna rättigheter och plikter. I Religion-allegorin står en ung kvinna med blicken riktad mot en kyrka som avbildats vid reliefens nedre kant, och ett kors inhackat i väggen, vänstra handen håller hon över hjärtat. Hem, tro och fosterland är de grundvärden om vilka de här relieferna erinrar.

De här två relieferna, Lag, och religion är medvetet bredvid varandra och deras väderstreck är mot väster. Därifrån har till kommit Finland såväl den lutherska Kristendomen som Sverige lag, vilka båda bevarades genom hela den ryska förvaltningstiden.

Lokalt avspeglar reliefernas riktning också att där i närheten befinner sig både Vasa kyrka och Hovrätten, vardera byggda på 1860-talet genast efter att det nya Vasa grundlagts.

Den norra sidan

Statyns norra baksida har fått uppgiften att förevisa den ståtliga Mannerheim-reliefen, vilkens höjd är 230 cm och bredd 160 cm. I reliefen har överbefälhavaren avbildats från sidan, i vintrig soldatdräkt med mantel, en kikare i högra handen och vänstra handen i fickan. Bakom överbefälhavaren syns den vita armens trupper understödda av sitt artilleri.

Att placera den relief som föreställer Mannerheim på statysockelns baksida kan kännas som en anspråkslös plats. Placeringen är likväl nog övervägd, ty på norra sidan av torget går en av Vasas huvudgator, Hovrättsplanaden som leder från järnvägsstationen till hovrätten. Mannerheim har här symboliskt kunna ta emot de talrika paradtrupper som senare marscherade längs den här esplanaden. Reliefens symbolik är uppenbar. Finland och finländarna är alltid redo att försvara sin självständighet och

sin frihet. I förgrunden står överbefälhavare Mannerheim som leder sina trupper lugn och litande på att hans trupper skall rycka fram. De sju år som följde efter statyns avtäckning visade att detta var sant. De avgöranden som nyligen gjorts i vår republik visar också att detta gäller för nutidens Finland.

Den östra sidan

Allegorierna Arbeta och Framtid har fått sin plats på statyns östra sockel.

I Arbeta-allegorin har avbildats en man med skära och ett sädesax i händerna, klädd i ett tyg som täcker höften. Gestalten representerar det finska samhället, som under hundra år dominerats av jordbruket. Samhället har förändrats, men arbetet har bevarats som ett centralt element i samhällsvälfärden.

Framtid-allegorin representeras av det traditionella madonnamotivet: modern har ett tryggt väsende och blick, i sin famn har hon ett litet sovande barn och en litet äldre pojke vid sin sida. Speciellt barnen framhäver framtidssynpunkten i reliefen. En kvinna och en man finns jämsides också på motsatta sidan av statyns sockel. Dessa två bildpar har utförts på samma sätt i enlighet med en idealistisk klassik stil. De reliefer som finns på motsatta sidor bildar tillsammans en helhet, där man betonar familjernas betydelse för hur ett helt folk reder sig som nation, självständig och litande på egna krafter. Begreppet familj är enligt tidsandan traditionellt idylliskt: far sköter ärenderna utanför hemmet och mor fungerar som hemmets skyddsande. Under krigs-tiden innebar detta för fadern att med vapen försvara grundvärdena – hem, tro och fosterland, för modern arbeten på hemmafronten och att ta hand om barnen. Kvinnorna deltog likväl genom en betydande insats inom fronttjänsten – utan vapen.

Huvudmotivet: statyns bronsskulptur

Finlands Frihetsstatys egentliga huvudmotiv, bronsskulpturen, är en

grupp på två människofigurer.

Gruppen består av två bondesoldater, skyddskårister. Av dem står den främre stadigt bredbent, svänger sin mössa och ”ropar” i segeryra, i andra handen håller han ett nedlagt gevär. Soldaternas skyddskårsbakgrund framgår av deras klädsel, av vadmalsrocken, pjäxorna och av grankvisten som är fäst i mössan.

Soldaten bakom är den förres vapenbroder, som sårad har sjunkit till marken och vars högra hand som tar stöd av marken fortfarande tar grepp om svärdet och som med vänstra handen håller sig för bröstet. I ansiktet har den sårade soldaten, som gett sig själv som offer, ett lycksaligt uttryck.

Skulpturen beskriver väl krigets väsen, framgångens berusning, men också att bli ett offer. Sedan striden upphört är soldaterna fortfarande på sin vakt, vapnen har lagts, men de är i beredskap och vid behov färdiga att användas.

En detalj i mössan med granriskokard

Den främre soldaten på statyn har blottat sitt huvud och lyft sin mössa upp mot skyn. På mössan har som ett synligt tecken fästs en grankvist. Som tecken betyder grankvisten, att det inte finns fiender på området, området är fritt, vårt fädernesland är under vårt eget herravälde.

Grankvistkännetecknet togs i bruk under Frihetskriget. Inför intagningen av Tammefors gavs order åt de trupper i Finlands vita armé som deltog i striden att fästa en grankvist i sin huvudbonad. Med kännetecknet ville man underlätta urskiljandet av den egna sidans stridsmän från fienden i den svåra och kaotiska striden i staden. Enligt instruktionen skulle man förutom i mössan också i fickan sätta en grankvist.

Vid en inspektionssituation bevisade denna kvist att man hörde till de egna, fastän grankvisten fallit från mössan i stridens villervalla.

Grankvisten förblev senare i bestående användning. Vid den segerparad som regeringens vita trup-

per höll 16.5.1918 hade trupperna beordrats att använda grankvistkännetecknet. Granfiguren är också fortfarande i användning inom Försvarsmakten, bl.a. i figurerna i kanten av officerarnas kragsspeglar.

Hela Finlands och hela folkets Frihetsstaty

Utgångspunkten för statyprojektet var en målsättningen att skapa ett minnesmärke över de soldater som framgångsrikt stridit i Frihetskriget i den lagliga regeringens trupper och åt dem som blivit offer. Att företaget förverkligades först 20 år efter striderna upphört, innebar att avtäckningen av statyn hade kunnat ske då lugnare sinnestämningar redan rådde. Till exempel republikens president Kyösti Kallios tal vid avtäckningen var försonande och betonande behovet av enhet inom nationen. I Vinterkriget som började knappt två år senare behövdes denna enhet och den uppnåddes också.

För veteranerna från åren 1939-1945 har Finlands Frihetsstaty alltid varit deras hedrade och älskade symbol för frihet och fosterländskhet. Den allmänna årsikten har också börjat uppfatta statyn som ett minnesmärke också för dessa våra senare hedersmedborgare. Texten på banden till den krans som nedlades vid Finlands Frihetsstaty 9.7.2023 ”Åt fäderneslandets befriare och försvararna av den uppnådda friheten” berättar till sin del om den här utvidningen av tolkningen.

Ilkka Virtanen

*Översättning till svenska:
Gunvor Pätt*

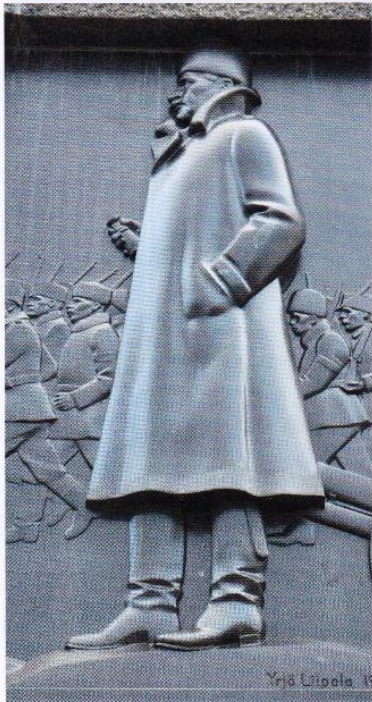

Den västra fasadens Lag- och religion – allegorier. Länthisen sivustan Laki- ja Uskonto-allegoriat. Foto/Kuva: AN

Den östra fasadens Arbete- och Framtid - allegorier. / Itäisen sivustan Työ- ja Tulevaisuus-allegoriat. Foto/Kuva: AN

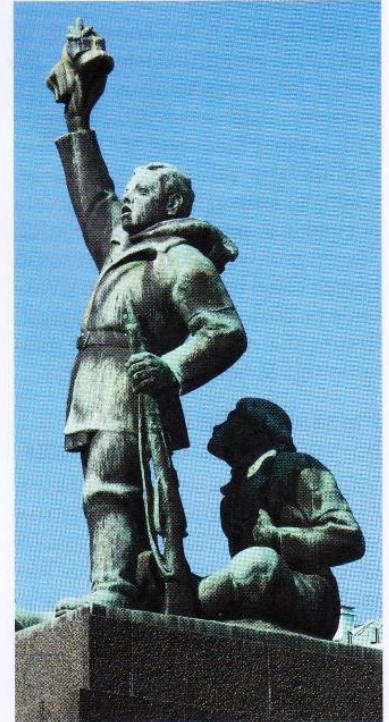
Den mot Hovrättsplanaden fasadens Mannerheim relief, Mannerheim riktar blicken mot Öster. / Hovioikeudenpuoleisen sivustan Mannerheim-reliefi, Mannerheimin katse suuntautuu itään Foto/Kuva: IV

Sockelns fasad mot torget. / Patsaan jalustan torille suuntautuvaa fasadia Foto/Kuva: IV

Skyddskåristernas kännetecken grankvisten som togs i bruk under Frihetskriget. / Vapaussodassa käyttöön otettu suojeluskuntalaisten kuusenhavutunnus Foto/Kuva: AN

Bronsstatyn som föreställer två skyddskårssoldater. / Kahta suojeluskuntalaissotilasta esittävä pronssipatsas Foto/Kuva: AN

Suomen Vapaudenpatsas 85 vuotta

– patsaan symboliikka edelleen ajankohtainen

Kuvanveistäjä, professori Yrjö Liipolan veistämä Suomen Vapaudenpatsas paljastettiin Vaasan torilla sunnuntaina 9.7.1938 juhlatin menoin. Paljastustilaisuuden kunnavieraina olivat mm. tasavallan presidentti Kyösti Kallio, marsalkka C.G. Mannerheim sekä itsenäisyysseenaatin (”Vaasan senaatin”) elossa olevat jäsenet. Paljastustilaisuutta seuranneen yleisömäärän kerrotaan nousseen 10 000 henkeen. Paljastustilaisuudesta otettu kuva kertoo, että arvio on uskottava.

Patsaskokonaisuus koostuu 8 m korkeasta graniittijalustasta ja jalustan laelle sijoitetuista kahdesta mieshahmosta: seisovasta, kivääriä kädessään pitelevästä ja lakkiaan heiluttavasta sotilaasta sekä hänen takanaan istuvasta haavoittuneesta ja rintaansa pitelevästä aseveljestä. Tämän pronssiin valetun patsasosan korkeus on 6 metriä. Jalustan sivustoilla on piirtokirjoitusta ja runsaasti tummanharmaasta graniitista matohiottuja kohokuvia.

Patsaan paljastamisen 85-vuotismuistojuhlallisuus

Vapaudenpatsaan paljastuksen 85-vuotismuistopäivää vietettiin sunnuntaina 9.7.2023 patsaan äärellä järjestetyssä juhlatilaisuudessa. Patsaalle laskettiin Puolustusvoimien, Vaasan kaupungin, sotiemme veteraanien ja maanpuolustusjärjestöjen yhteinen seppäle. Seppelnauhassa todettiin patsaan jalustan fasadin piirtokirjoituksen mukaisesti, tekstiä paljastuksen jälkeiset tapahtumat huomioon ottaen hieman muuntaen ”Isänmaansa vapauttajille ja saavutetun vapauden puolustajille”. Seppelienlaskua juhlistivat reserviläisistä koostuneet kaksi kunnivartiomiestä ja kolmihenkinen lippuvartio sekä veteraani- ja maanpuolustusjärjestöjen asettama lippulinna.

Kranspatrullen utför sin kransläggningsuppgift under ledningen av överstelöjtnant Pasi Heinua. / Aimo Nyberg kertomassa Suomen Vapaudenpatsaan sisältämästä symboliikasta Foto/Kuva: IV

Aimo Nyberg berättar om den symbolik som ingår i Finlands Frihetsstaty. / Seppelpartio suorittamassa seppelienlaskutehtäväänsä evl Pasi Heinuan johdolla Foto/Kuva: IV

Sepeleenlaskun jälkeen Pohjanmaan maakuntajohtaja Mats Brandt piti juhlapuheen 85 vuotta Vaasan torinäkymää hallinneelle muistomerkillle. Brandt käsitteli puheessaan kenraali Mannerheimin aloitteeseen perustuvan patsashankkeen toteutusta sekä patsaan suurta valtakunnallista merkitystä itsenäistyneen Suomen vapauden symbolina. Patsaan edustamat arvot ja symbolit ovat juuri tällä hetkellä äärimmäisen ajankohtaiset. Ukrainan kansa osoittaa vastaavaa isänmaanrakkautta ja itsemääräämisoikeuden kaipuuta kuin suomalaiset patsaan paljastamisen aikaisina vuosikymmeninä. Heillä on myös vastaavaa tahtoa ja kykyä taistella näiden arvojen mukaisten päämäärien hyväksi.

Kuvataiteiden opettajana toiminut ja ”Vaasa ennen ja nyt” -blogiinsa kattavan ja yksityiskohtaisen esittelyn Vaasan patsaista ja muistomerkeistä koonnut Aimo Nyberg on syvällisesti perehtynyt myös Vapaudenpatsaan sekä sen sotilashahmojen ja jalustan korkokuvien sisältämään symboliikkaan. Juhlatilaisuuden lopuksi Nyberg piti 20 minuutin pituisen esitelmän patsaan sisältämästä symboliikasta. Tarkastelen seuraavassa tätä symboliikkaa pääosin Nybergin esitykseen ja aiempiin blogikirjoituksiin tukeutuen.

Suomen Vapaudenpatsaan puhutteleva ja ajan hammasista kestävä symboliikka

Suomen Vapaudenpatsaan sijainti Vaasan torilla on torin pohjoislaidalla niin, että patsaan fasadi osoittaa torille, siis etelään päin, kohti valoa ja toivoa.

Jalustan eteläinen fasadi

Jalustan torille suuntautuvassa fasadissa on kolme symbolikokonaisuutta: Vapaudenristi, patsasta luonnehtiva inskriptio (piirtokirjoitus vuosilukuineen) ja lohikäärmeen jalkoihinsa polkenut Suomen leijona. Vapaudenristi on symboleista ylimpänä. Se on perusmuodoltaan yrjönristi, jonka päällä on lyhytsakarainen hakaristi. Ristien keskiössä on heraldinen ruusu. Arvomerkkin suunnitteli jo keväällä 1918 Mannerheimin adjutantti Akseli Gallen-Kallela. Gallen-Kallelan

vapaudenristissä käyttämät symbolit, yrjönristi, hakaristi ja ruusu ovat ikiaikaisia vahvoja symboleja, kaikki positiiviksi koettuja, voimauttavia ja yhteisöjä vahvistavia kuvioita.

Kaksikielinen inskriptio kertoo, mitä on tapahtunut ja milloin. Tekstissä ”Isänmaansa vapauttajille – Åt fäderneslandets befriare, 1918” herättää huomiota, että suomenkielisessä tekstissä isänmaa on varustettu omistusliitteellä, ehkä näin on haluttu korostaa vapautuksen kansakunnalle tuomaa omaa itsenäistä toimintamahdollisuutta. Kirjoitusmuodon erikoisuus näkyy mm. siinä, että monet patsaan esitelytekstit ovat virheellisessä muodossa ilman omistusliitettä.

Fasadin reliefin voimahahmo on leijona, joka symbolisoi valtaa ja voittoa ja joka antaa voimaa kaikille sitä tukeville, sen takana olevalle kansalle, taistelijoille, tänä päivänä jo urheilujoukkueillekin. Suomeen leijona tuli Ruotsista kuningas Juhanan III:n aikana 1581 ja yksi vanhimmista Suomen leijonavaakunoista sijaitsee Uppsalassa Juhanan III:n isän Kustaa Vaasan vuonna 1591 valmistuneessa hautamonumentissa. Leijonavaakuna on edelleen Suomen virallinen vaakuna, se esiintyy myös virallisissa valtioliipuissa.

Reliefin lohikäärme taas edustaa vastavoimaa, jonka voittaja alistaa ja pitää kontrollissaan. Se on vertauskuva kaikille kielteisiksi koetuille asioille. Patsaan pystytyksen aikoihin näitä kielteisiä asioita olivat ainakin aieman vieraan hallitsijavallan Venäjän sortotoimet ja oman kansakunnan vallankumoukselliset. Lohikäärme on samaa perua kuin esimerkiksi partiolaisten tuntema Pyhä Yrjö, joka legendan mukaan voitti lohikäärmeen. Leijona ja lohikäärme -kokonaisuuden on veistänyt maamme ehkä huomattavin eläinveistosten tekijä Jussi Mäntynen.

Läntinen sivusta

Jalustan läntiselle sivustalle on sijoitettu Laki- ja Uskonto-allegoriat

Laki-allegoriaa edustaa nuori mies attribuutteiltaan miekka ja kilpi. Ylävartaloaltaan alastomalla sotilasnuorukaisella on laskostettu

vaate alavartalonsa verhona. Sotilas nojaa maahan tukeutuvaan miekkaan ja toisen käsivarren vaakunakilvessä on teksti LEX. Miekka on symboli kyvyllä ylläpitää järjestystä ja lakien noudattamista. Kilpi on puolustamassa lakitekstejä ja niihin kirjattuja oikeuksia ja velvollisuuksia.

Uskonto-allegoriassa nuori nainen seisoo katse kääntyneenä kohti reliefin yläreunassa kuvattua kirkkoa ja kirkon seinään hakuttua ristiä, vasen käsi on sydämen päällä. Koti, uskonto ja isänmaa ovat ne suomalaisten perusarvot, joista nämä reliefit muistuttavat.

Nämä kaksi reliefiä, Laki ja Uskonto ovat tietoisesti rinnakkain ja niiden ilmiansuunta on kohti länttä. Sieltä on Suomeen tullut niin luterilainen kristinuskokin kuin Ruotsin laki, jotka molemmat säilyivät yli koko Venäjän hallintokauden. Paikallisesti reliefien suunta heijastaa myös sitä, että siellä lähietäisyydellä sijaitsevat sekä Vaasan kirkko että Hovioikeus, molemmat heti uuden Vaasan perustamisen jälkeen 1860-luvulla rakennettuina.

Pohjoinen sivusta

Patsaan pohjoinen takasivusta on saanut esitettäväkseen komean Mannerheim-reliefin, jonka korkeus on 230 cm ja leveys 160 cm. Ylipäällikkö on kuvattu reliefissä sivulta, talvisessa sotilasarossa mantteli päällä, kiikari oikeassa kädessä ja vasen käsi taskussa. Ylipäällikön takana näkyy valkoisen armeijan joukkoja tykistö tukenaan.

Mannerheimiä esittävän reliefin sijoittaminen patsasjalustan takasivustalle voi tuntua paikkana vaatimattomalta. Sijoitus on kuitenkin tarkkaan harkittu, sillä torin pohjoispuolitse kulkee yksi Vaasan pääkaduista, rautatieasemalta Hovioikeuteen johtava Hovioikeudenpuistikko. Mannerheim on näin voinut vertauskuvallisesti olla vastaanottamassa tätä puistikkoa pitkin myöhemmin marssineet lukuisat paraatijoukot.

Reliefin symboliikka on ilmeinen. Suomi ja suomalaiset ovat aina valmiita puolustamaan itsenäisyyttään ja vapauttaan. Etualalla seisoo joukkojaan johtava ylipäällikkö

Mannerheim rauhallisena ja armeijansa etenemiseen luottaen. Patsaan paljastusta seuranneet seitsemän vuotta osoittivat tämän todeksi. Tasavallassamme tehdyt tuoreet ratkaisut osoittavat, että tämä pätee myös nyky-Suomeen.

Itäinen sivusta

Patsaan jalustan itäisellä sivustalla ovat saaneet sijansa Työ- ja Tulevaisuus-allegoriat.

Työ-allegoriassa on kuvattuna nuori mies sirppi ja viljantähkä käsissään, yllään lantion peittävä vaate. Hahmo edustaa sadan vuoden takaisen Suomen maatalousvaltaista yhteiskuntaa. Yhteiskunta on muuttunut, mutta työ on säilynyt yhteiskunnan hyvinvoinnin keskeisenä elementtinä.

Tulevaisuus-allegoria edustaa perinteistä madonna-aihetta: äidillä on turvallinen olemus ja katse, hänellä on sylissä pieni uinuva lapsi ja helmoissaan vähän vanhempi poika. Erityisesti lapset tuovat reliefissä esiin tulevaisuuskäkökulman.

Nainen ja mies ovat rinnakkain myös patsaan jalustan vastakkaisella puolella. Nämä kaksi kuvaparia on toteutettu samalla tavalla ihanteellisen klassisen tyylin mukaisesti. Vastakkaisilla sivustoilla sijaitsevat reliefiparit muodostavat yhdessä kokonaisuuden, missä korostuu perheiden merkitys koko kansan selviytymisessä itsenäisenä ja omiin voimiinsa luottavana kansakuntana. Perhekäsitys on aikakauden hengen mukaisesti perinteisen idyllinen: isä hoitaa kodin ulkopuoliset asiat ja äiti toimii kotihengettärenä. Sota-aikana tämä merkitsi isälle perusarvojen – kodin, uskonnon ja isänmaan – puolustamista aseina ja äidille kotirintaman töitä ja jälkikasvusta huolehtimista. Naiset osallistuiivat kuitenkin merkittävällä panoksella myös rintamapalvelukseen – ilman asetta.

Pääaihe: patsaskokonaisuuden pronssinen veistos

Suomen Vapaudenpatsaan varsinainen pääaihe, pronssinen veistos on kahden ihmisfiguurin muodostama ryhmä. Ryhmä koostuu kahdesta talonpoikaissoturista, suojeluskuntalaisista. Heistä etummainen seisoo jyrkästi hajareisin, heiluttaa

lakkiaan ja ”huutaa” voiton huumassa, toisessa kädessään hänellä on alas laskettu kivääri. Sotilaiden suojelukuntatausta käy ilmi heidän vaatetuksestaan, sarkapuvusta, lappikaista ja lakkiin kiinnitetystä havunokasta.

Taaimainen sotilas on edellisen haavoittuneena istumaan vaipunut aseveli, jolla on maasta tukea ottavassa oikeassa kädessään yhä miekka ja joka vasemmalla kädellään pitelee rintaansa. Kasvoillaan haavoittuneella sotilaalla on itsensä uhriksi antaneen autuas ilme.

Veistos kuvaa hyvin sodan olemusta, menestyksen synnyttämää huumaa mutta myös uhriksi joutumista. Taistelun päätyttyäkin sotilaat ovat edelleen varautuneita, aseet on laskettu, mutta ne ovat käsillä ja tarvittaessa käyttövalmiudessa.

Yksityiskohta: havukokardilakki

Patsaan etummainen sotilas on paljastanut päänsä ja nostanut lakkinsa kohti taivasta. Lakkiin on näkyväksi merkiksi kiinnitetty kuusenhavu. Merkinä kuusenhavu tarkoittaa, ettei alueella ole vihollisia, alue on vapaa, isänmaamme on omassa hallinnassamme!

Kuusenhavutunnus otettiin käyttöön Vapaussodan aikana. Tampereen valtauksen edellä Suomen valkoisen armeijan taisteluun osallistuville joukoille annettiin käsky kiinnittää päähineeseensä kuusenhavu. Tunnuksella haluttiin helpottaa oman puolen taistelijoiden erottumista vihollisesta vaikeassa ja sekavassa kaupunkitaistelussa. Ohjeen mukaan havunoksa piti laittaa lakin lisäksi myös taskuun. Tarkastustilanteissa tämä havu todisti, että omia ollaan, vaikka lakin havu olisi taistelun tiimellyksessä pudonnut.

Kuusenhavu jäi myöhemmin pysyvään käyttöön. Hallituksen valkoisten joukkojen voitonparaatissa Helsingissä 16.5.1918 joukkojen oli käsketty käyttää havutunnusta. Havukuvio on edelleenkin käytössä Puolustusvoimissa, mm. upseerien kauluslaatan reunakuvioinneissa.

Koko Suomen ja koko kansan Vapaudenpatsas

Lähtökohtana patsashankkeelle oli

tavoite luoda muistomerkki Vapaussodassa hallituksen joukoissa menestyksekkäästi taistelleille sotilaille ja uhriksi joutuneille. Hankkeen toteutuminen vasta 20 vuotta taistelujen päättymisen jälkeen merkitsi patsaan paljastuksen voineen tapahtua jo osittain tasaantuneiden mielialojen vallitessa. Esimerkiksi tasavallan presidentti Kyösti Kallion puhe paljastustilaisuudessa oli sovitteleva ja kansakunnan yhtenäisyyden tarvetta korostava. Runsaan kahden vuoden päästä alkanessa Talvisodassa tätä yhtenäisyyttä tarvittiin ja se myös saavutettiin.

Vuosien 1939–1945 sotien veteraaneille Suomen Vapaudenpatsas on aina ollut heidän kunnioittamansa ja rakastamansa vapauden ja isänmaallisuuden symboli. Yleinen mielipide onkin alkanut mieltää patsaan myös näiden myöhempien kunniakansalaistemme muistomerkiksi. Suomen Vapaudenpatsaalle 9.7.2023 lasketun seppeleen nauhojen teksti ”Isänmaansa vapauttajille ja saavutetun vapauden puolustajille” kertoo osaltaan tästä tulkinnan laajennuksesta.

Ilkka Virtanen

Kirjoituksen symboliikkaa käsittelevä osa tukeutuu vapaamuotoisesti Aimo Nybergin blogissaan ”Vaasa ennen ja nyt” Suomen Vapaudenpatsaan symboliikkaa käsittelevään kirjoitusarjaan sekä samassa blogissa julkistettuun Nybergin juhlatilaisuuden esitelmään.
<http://vaasaennenjanyt.blogspot.com/2020/12/suomen-vapaudenpatsas-symbolit.html>
<http://vaasaennenjanyt.blogspot.com/2023/07/kierroksella-vapaudenpatsaan-ympari.html>

Kuvat Google Drivessä: SVP_symbolit
<https://drive.google.com/drive/folders/1t-9EDnRx9OCd0qbDGja9OcFqKXytEm-cUx>